RADU PETRESCU: SELF-PORTRAIT IN A BOOKISH MIRROR

Nicoleta SIMIONESCU
University of Bucharest

Abstract: Nowadays it is utterly important to research the main features of the diary as a genre and explore its functions, forms and conventions. The writings of Radu Petrescu, Mircea Horia Simionescu, Tudor Țopa, Alexandru George and Costache Olăreanu force the reader to admit fictional diaries and to find other means of analyzing them. Their diaries generate the feeling of the voyeur and the impression that the writer is lying to the reader. The diaries written by Radu Petrescu create a character who is a fictional projection of the author. Throughout the pages of the work it could be observed how its memoirs become fiction and how the author withdraws himself in the text and becomes literature.

Keywords: diary, Radu Petrescu, literature, fiction, character

O cercetare critică asupra Școlii de la Tîrgoviște ar trebui să aibă drept scop aducerea în centrul receptării a relației importante pe care acești prozatori o au cu genurile autobiograficului, dar, mai ales, cu deviațiile, ereziile și reciclările sale parodice [1]. Acuzați că s-au situat pe o poziție marginală, blamați că nu au înregistrat ororile perioadei comuniste, *târgoviștenii* au instituit cea de-a doua direcție novatoare din literatura română a anilor ’60-’70, alături de momentul oniric. Această grupare redescoperă *jurnalul*, afirmându-i în mod declarat-programatic suveranitatea estetică. Membrii acesteia nu fac o deosebire tipologică între *jurnal* și *roman*, crezând în echivalarea jurnal-roman și scriind *jurnale* cu convingerea că, de fapt, scriu romane. În această direcție, Mircea Horia Simionescu identifică în *Jurnalul* lui Tolstoi un roman superior romanelor propriu-zise, iar într-un eseu despre colegul de școală și prietenul său, Radu Petrescu, va conchide că, asemenea romanului, jurnalul nu are reguli ferm stabilite, cunoscând evoluții spectaculoare: jurnalul intim publicat în timpul vieții autorului, jurnalul-roman, jurnalul-ficțiune, jurnalul de idei, jurnalul epistolar etc[2]. *Tîrgoviștenii* au scris o proză cu un puternic substrat autobiografic, complet diferită de proza publicată în epocă, ei practică o stranie și impură proză autoreferențială, din care reiese rapid narcisismul textelor. Această egocentricitate narativă apare, probabil, pe fondul fanteziei dictatoriale stabilite de Hugo Friedrich ca însemn al modernității.

Însemnările cu caracter personal, jurnalele sau consemnările zilnice au existat, conform lui Gustave René Hocke, mereu, individul simțind constant nevoia păstrării unei amprente a existenței sale. Debutând fără pretenția literarității, genul biografic a suferit o modificare de statut, care l-a adus în prim-plan abia în secolul al XIX-lea, odată cu scrierile

[1] Florina Pîrjol, *Carte de identități. Mutații ale autobiograficului în proza românească de după 1989*, Editura Cartea Românească, București, 2014, p. 92.
[2] Mihai Cimpoi, *Anatomia ființei. Școala literară și artistică de la Tîrgoviște,* Editura Bibliotheca, Tîrgoviște, 2014, 71.

BDD-A22244 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:59:30 UTC)

lui Tolstoi, Baudelaire, Amiel sau Stendhal. Analizând acest gen, Alain Girard, în *Le journal intime*, stabilește că jurnalele scrise între 1800 și 1860 nu sunt scrise cu intenția publicării, iar cele dintre 1860 și 1910 lansează genul în sine. Abia după 1910, diariștii încalcă în mod constant și intenționat clauza secretului, publicându-și jurnalele încă din timpul vieții. Ei nu construiesc jurnalul ca pe un produs al clandestinității, ci, dimpotrivă, caută, de multe ori, lectori-martori. În spațiul românesc, literatura circumscrisă discursului persoanei I transpare din textele postmoderniștilor sau reiese din jurnalele și autobiografiile prozatorilor care aparțin promoțiilor anterioare. Reprezentanții *Școlii de la Târgoviște* au respins încă de la început marile narațiuni și s-au îndreptat spre această specie cu inepuizabile resurse, care tezaurizează și adună fără a ierarhiza. Pentru ei, jurnalul este conceput ca un text literar, care nu mai aparține sertarului. Târgoviștenii refuză amestecul oricărei activități de tip social, menținând faptul autentic al livrescului. Dezideratul *târgoviștenilor* fusese întotdeauna acela de a demonstra că se poate scrie și altfel, într-un moment în care literatura traversa o criză. Spațiul târgovișteан a validat pactul noneditorialității, scriitorii practicând izolaționismul auctorial. Niciunul dintre ei nu a acceptat niciun fel de comandament al epocii, așteptând, pentru a-și publica operele, o perioadă de liberalizare, oricât de relativă.

Târgoviștenii sunt prozatori *sine qua non* în tentativele de a înțelege mișcările literaturii române din perioada postbelică. Obsedați de "actul sacral al scriiturii" (Petru Creția), instruirea superioară, talentul și măiestria artistică le-au permis practica (uneori și teoretizarea) mai multor genuri literare. De nenumărate ori respins, cenzurat sau condamnat să rămână o scriere de sertar, jurnalul a avut, de-a lungul timpului, o dublă receptare. Pe de o parte, criticii și istoricii literari sondează textul cu scopul extragerii de nuclee expresive, prin evidențierea literarului. Ceilalți, însă, pun accent pe aspectul non-literar al jurnalelor, pe clauzele spontaneității și sincerității. Polarizarea receptărilor nu este vizibilă doar în studiile care abordează genul diaristic în România, ci și în studiile străine dedicate acestui gen. În receptarea literaturii târgoviștenilor, s-au produs, în ultima perioadă, deplasări de accent, lucruri normale într-o literatură care a fost supusă presiunii unor factori de natură extraliterară. Aceste deplasări pot fi privite ca o revanșă a istorie, dar și ca o recunoaștere a calităților literare ale scriiturii membrilor *Școlii de la Târgoviște*.

Început în adolescență, jurnalul lui Radu Petrescu, ca de altfel și al celorlalți târgovișteni, va deveni o formă de manifestare a libertății prin scrisul cotidian, ei optând pentru nealinierea formală și tematică. Din miile de pagini ce conțin notații zilnice, târgovișteanul a extras acele însemnări care erau în concordanță cu traseul pe care și-l dorea pentru volumele publicate antum: *Ocheanul întors* (1977) și *Părul Berenicei (1981)*. Publică cele două volume de jurnal într-o perioadă în care literatura de acest tip era o formă minoră și marginală, iar din jurnalele publicate înainte de 1999 se pot identifica patru teme speficice: *dificultatea de a scrie, reflecții asupra literaturii, lumea din afară*, și, foarte importantă, *tema autorului*[3], de care ține și căutarea identității (dar și construirea unui autoportet).

Cele două volume menționate anterior instituie un aparent raport de adversitate al biografiei cu istoria, pe când volumele apărute după 1989 sunt mai generoase, conțin fragmente pe care autorul nu le-a finisat, dând impresia de autenticitate maximă. Astfel,

[3] Eugen Simion, *Ficțiunea jurnalului intim,* vol. *III - Diarismul românesc,* Editura Univers Enciclopedic, București, 2005, p. 335.

BDD-A22244 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:59:30 UTC)

canonul se schimbă, orizontul de așteptare se deplasează, iar acest teritoriu nu va mai fi ignorat sau tratat cu superficialitate niciodată. Volumele publicate antum de autorul târgoviștean sunt hărți ale mișcărilor sale interioare în care realul este filtrat și împins în sfera culturalului; el folosește practica diaristică ca pe un instrument de observație și autoobservație, preia esența realității și o transpune în imagini inefabile, în ecouri ale lumii interioare. Cu aceste volume, livrescul, metaliteratura și autobiografia primesc statut estetic. Existența și autobiografia se metamorfozează în ficțiune, iar jurnalul și eroul din paginile acestuia sunt o creație romanescă.

Printr-un proces intens de rescriere, autorul scoate *Ocheanul întors* de sub incidența datei și îl transformă într-o veritabilă poietică a romanului și a jurnalului. Cel mai livresc jurnal din literatura română, *Părul Berenicei* scoate în evidență lecturile târgoviștеanului, dialogul postmodern cu romanele lui Balzac și Călinescu, cu epopeile lui Homer și experimentele lui Joyce. Se observă, de asemenea, ajustarea ulterioară a întâmplărilor din jurnal, astfel încât acestea să corespundă faptelor din romanul *Matei Iliescu* (regăsim aceeași echivalență și la nivelul structurii: jurnalul este împărțit în 31 de capitole pentru a corespunde celor din roman). Caietul devine un metatext, un metaroman, o cameră de rezonanță ce introduce o perspectivă critică și un traseu diferit de lectură a operelor, revizuind critic, în același timp, textele anterioare. Astfel, trimiterile sunt tot la referenți literari, nicidecum la un timp istoric concret. Radu Petrescu lasă privațiunile la marginea textului, acestea putând fi recuperate de un cititor avizat. Orice relatare e un început de mistificare: imaginile se îndepărtează de real și tind să se îndrepte spre literatură, fără a ne lăsa vreun indiciu despre punctul în care începe mistificarea, deoarece „imaginile ascultă și de o creativitate care le reînnoiește, le antrenează pe o orbită imprevizibilă, dar și de o logică care se subordonează unor invariante, combinații și repetiții.”[4]

Béatrice Didier distinge, când vine vorba despre gradul de elaborare a jurnalului, două categorii: *jurnalul ca mărturie a vieții*, din care cenzura este exclusă, care nu acceptă revenirile și eventualele corecturi (evident, nu este cazul lui Radu Petrescu), și *jurnalul ca operă literară*, al cărui autor manifestă explicit dorința de a face literatură. Radu Petrescu construiește din experiențele sale interioare materia jurnalelor, pe care, apoi, o transformă în ficțiune: „Literatura mea însă, observ, este viață. (…) Azi noapte am citit din notele vechi, ce rău scrise, dar ce cărți vor ieși de aici!” Autorul se ferește tocmai de ceea ce „dă substanță jurnalelor: fapte mărunte și adesea lipsite de sens ale zilei. Poate că acest demers are rolul de a exorciza realul, deloc generos cu scriitorul de-a lungul întregii sale vieți.”[5] Comparând volumele publicate antum cu ediția integrală a jurnalului lui Radu Petrescu, putem observa cu ușurință gradul de elaborare și de rescriere al celor dintâi.

Scris la aproximativ 25 de ani (între 1951 -1954) la Petriș și Prundul Bîrgăului, jurnalul din *Ocheanul întors* surprinde dualitatea artistului: omul și scriitorul (două identități complet diferite care se ascund în spatele aceluiași semnificant: „acest *altul* este, în fapt, dublul fictiv al eului care se mărturiseste în jurnal, cel care experimentează lumea și realul

[4] Jean-Jacques Wunenburger, *Filozofia imaginilor*, Traducere de Muguraș Constantinescu, Ediție îngrijită și postfațată de Sorin Alexandrescu, Iași, Editura Polirom, 2004, p. 94.

[5] Eugen Simion în *Dicționarul general al literaturii române*, Vol. V- P/R, Editura Univers Enciclopedic, București, 2006, p. 217.

BDD-A22244 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:59:30 UTC)

furnizând scriitorului materialul epic sau poetic și acele fragmente de timp a căror reordonare pe dimensiunea *duratei* operei nu poate fi făcută decât de <<privirea calificată>> a artistului”[6]). Astfel, există personajul pe care Radu Petrescu ne permite să-l vedem (arată așa cum vrea el să arate) și personajul ascuns[7] (pe care cititorul încearcă să-l reconstituie). Robert Musil a intuit ambiguitatea eurilor din scrierea diaristică și a afirmat că *eul* din cartea sa nu desemnează nici autorul, nici personajul, ci o combinație variabilă între cei doi, definind stilul autobiografic drept „fictiv autobiografic”. Gombrowicz este convins că Eul care scrie este Altul decât cel care trăiește, că există o diferență între personajul care a trăit și cel care povestește. Identitatea despre care vorbește Lejeune este nominală, eul creat de jurnal nu este nici el identic celui biografic, deoarece există un clivaj între autor-narator și personaj, iar pactul autobiografic este secondat de cel romanesc. Acest lucru este susținut și de Jacques Le Rider, care face o analiză a jurnalelor intime vieneze și descoperă o distanță între instanțe, pe care o denumește „spațiul dintre mine și mine”[8].

Cu sau fără intenționalitate, el își manipulează cititorul, *lucrează* cu textul asemeni unui regizor: „În definitiv, [...] eu în jurnal, aici, mă inventez pe mine însumi...”[9] Radu Petrescu renunță la poetica spontaneității, destructurând tiparele genului și „ignorând programatic granițele dinte jurnal și eseu, dintre comentariul critic erudit și ficțiunea romanescă”[10]. Astfel, „nonficțiunea se transformă, în cele din urmă, într-o ficțiune care își fabrică retorica de care are nevoie, adică un mecanism de funcționare.”[11] Jurnalul târgovișteanului nu este un simplu jurnal; el este parte integrantă și esențială a operei și, în plus, este construit cu o finalitate similară celei descrise de Mircea Horia Simionescu în propriul jurnal: „Urmăresc, deși fragmentar, un *curs epic* și devin prin acumulare *compoziție*, precum orice altă narațiune, sunt pline de *personaje* și conturează în cele din urmă un *erou*, deloc diferit de eroul nuvelelor, romanelor etc., și, pe de altă parte, dezvoltă o *acțiune* lesne decelabilă, datorită căreia eroul și personajele sunt puse în mișcare în vederea unei demonstrații, a unui *mesaj* (de ce să evit termenul atât de uzat?), a unei idei – și nu dintre cele derizorii.”[12] Radu Petrescu afirmă la rândul său, în aceeași direcție: „Substanța jurnalului ca gen literar este, toată, în acest joc de iluzii optice cărora le cazi pradă și din care te salvezi. Eroul jurnalului este o creație ca și eroul de roman și caută a fi receptat ca atare.”[13] Mitologia personală, cerul, aerul, trăirile sunt pretexte pentru construcții care nu mai sunt referențiale:

[6] Ioan Holban, *A treia dimensiune*: http://convorbiri-literare.dntis.ro/HOLBANiun7.html, accesat pe 02.06.2013.

[7] “Sunt unii care disprețuiesc jurnalul, dar pe criterii superficiale. Un jurnal este și el o carte ca oricare alta și personajul din el e tot atât de fictiv ca și Grandet din romanul lui Balzac. Dar trebuie înțeleasă convenția”[7] (CMZ, 54). Toate citatele din *Catalogul mișcărilor mele zilnice* (CMZ) sunt din ediția Radu Petrescu, *Catalogul mișcărilor mele zilnice,* Editura Humanitas, București, 1999.

[8] Jacques Le Rider, *Jurnale intime vieneze*, Traducere din limba franceză și prefață de Magda Jeanrenaud, Editura Polirom, Iași, 2001, p. 91.

[9] Radu Petrescu, *Catalogul mișcărilor mele zilnice,* ed.cit., p.398.

[10] Carmen Mușat, *Strategiile subversiunii. Incursiuni în proza postmodernă*, Editura Cartea Românească, București, 2008, p. 279.

[11] Eugen Simion, *Genurile biograficului*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2002, p.222.

[12] Mircea Horia Simionescu, *Paltonul de vară,* Prefață de Alex. Ștefănescu, Ed. Albatros și Universal Dalsi, București, 1996, p. 368.

[13] Radu Petrescu, *O singură vârstă*, Editura Cartea Românească, București, 1975, p. 68-69.

BDD-A22244 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:59:30 UTC)

„Înconjurat de *ocazii (...)* depinde de mine ce vor deveni.”[14] Cu o doză de elaborare conștientă, autorul încarcă cu sens lumea în care trăiește, își dă frâu liber fanteziei și transformă evenimente aparent anodine în imagini cu o nouă substanță: „Jurnalul, ca istorie a vieții, e o iluzie. Rămâne un mic exercițiu pur, de componistică”[15].

Portretul pe care diaristul și-l construiește este fictiv[16], toate faptele sunt dilatate în oglinda paginii, proiectate la alte dimensiuni și cu alte încărcături: „Condamnat să nu se vadă niciodată decât în imaginar, condamnat să nu-și vadă niciodată ochii, subiectul e condamnat la imaginar. Stadiul oglinzii e metafora intrării în imaginar, metafora însăși a acestui mic tratat de catoptrică: cartea eului care se privește în oglindă scriindu-se.”[17] Imaginea personajului de hârtie evoluează în jurul unui ax al interpretării, dar și în jurul unuia al construcției. Lacan susține că *oglinda* este expresia necesității omului „de a se percepe pe sine ca unitate”[18]. Sabine Melchior-Bonnet în *Istoria oglinzii* consideră că doar pe baza acestei duble priviri, introspectivă și mimetică, individul se poate defini.[19] Cu un ego accentuat, Radu Petrescu se contemplă în coala de hârtie ca Narcis în oglinda apei. Pagina de jurnal, la fel ca oglinda, este „un instrument în primul rând de cunoaștere a sinelui care îi revelează omului direct propria-i imagine, dublul, fantoma, simulacrul, perfecțiunile și defectele fizice, precum și imaginea universului.”[20] Astfel, jurnalul ar fi mijlocul prin care un autor se cunoaște, se regăsește, atinge din nou unitatea.

Radu Petrescu transcrie faptul autentic cu un inevitabil coeficient de imprecizie dat de stilistica rescrierii, de lecturile multiple, într-o exersare pluristratificată a stilului, în care imaginarul cultural este o lentilă groasă, un ochean neîntors. Paginile tipărite suferă un laborios proces de literaturizare, prelucrările textuale renegociază funcționalitatea jurnalului, *târgovișteanul* transformându-și discursul diaristic într-o *emanație* a unui personaj (auto)situat în diferitele sale faze evolutive. Scriitura decupează evenimentele trăite de omul Radu Petrescu și pune ordine în dezordinea unei existenţe pline de suferinţe.

Între imaginea reală (semnificatul) și imaginea din text (semnificantul) se interpun filtrul subiectivității[21] și cultura celui care privește și scrie. Imaginile sunt restructurate, sunt transformate definitiv în altceva, după cum explică Maurice Blanchot: „Ceea ce e neobișnuit în această formă hibridă, aparent atât de ușoară, atât de îngăduitoare și, uneori, atât de neplăcută prin confortabila meditație despre sine pe care ea o întreține (ca și cum ar exista cel

[14] Radu Petrescu, *Ocheanul întors,* ed.cit., p.96.
[15] *Ibidem, p.76.*
[16] “Jurnalul e pentru mine o oglindă montată între celelalte foi ale mele în așa fel încât să mărească spațiul lor cu sugestia unei alte dimensiuni, mai adânci, unde privirea ar putea să întâlnească, de exemplu, pe insul prost încălțat, cu haine de-a gata, prea lins în cap, privire ferice și haotic, de la Operă.” în Radu Petrescu, *Părul Berenicei,* Editura Cartea Românească, București, 1981, p.9.
[17] Adriana Babeți, “Romancierul – parafraze barhtiene”, în *Secolul 20*, nr. 8-9-10/1981, p. 226.
[18] Elisabeth Roudinesco, *Jacques Lacan. Schița unei vieți, istoria unui sistem de gândire*, Traducere din limba franceză de Delia Sepețeanu Vasiliu, Cuvânt înainte de Gheorghe Brătescu, Editura Trei, București, 1998, p. 134.
[19] Sabine Melchior-Bonnet, *Istoria oglinzii*, Traducere de Luminița Brăileanu, Prefață de Jean Delumeau, Editura Univers, București, 2004, p. 205.
[20] Jurgis Baltrušaitis, *Oglinda. Eseu privind o legendă științifică. Revelații, science-fiction și înșelăciuni,* Cuvânt înainte și traducere de Marcel Petrișor, Editura Meridiane, București, 1981, p.290.
[21] Ioan Holban, *art.cit.*

BDD-A22244 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:59:30 UTC)

mai mic interes de a te gândi la tine, de a te întoarce spre tine), e faptul că ea reprezintă o capcană. Scrii pentru a-ți salva zilele, dar îți încredințezi salvarea scriiturii care-ți falsifică ziua."[22] Autorul *se scrie*: consemnând modul în care evoluează din punct de vedere intelectual, căutând să dea un sens existenței sale, își ficționalizează viața, transformându-se în personaj al propriului jurnal. Astfel, ficțiunea diaristică din cele două volume de jurnal publicate antum prezintă o devenire, cea a personajului Radu Petrescu. Autorul construiește o imagine retușată a sinelui, își proiectează existența și face literatură chiar și atunci când promite să fie autentic. Jurnalele sale conțin o construire a propriei imagini, o autolectură, o mitizare a propriei existențe, cuprinzând absorbția drastică într-o lume posibilă, pe care singur o construiește, a eului creator în diferitele etape evolutive.

Jurnalul cuprinde, de asemenea, istoriile succesivelor rescrieri, în același stil radupetrescian de maturitate, anulând diferențele de vârstă și perspectivă, toate având ca scop atingerea frazei perfecte: „Spunând că între imaginea mea și numele pe care ea îl poartă nu este nicio legătură, n-am vrut decât să întăresc foarte gros ideea de invenție și pe aceea că în jurnal totul se subsumează, absolut, ritmului, ritmul e *personajul* principal, real și aferent."[23]

Într-o însemnare din propriul jurnal, Mircea Horia Simionescu evidențiază, încă o dată, demersul programat al lui Radu Petrescu de a scrie o carte ce urmează traseul uneia de ficțiune, carte ce trebuie nu să imite, ci să oglindească, să refacă unitatea primară a autorului. Radu Petrescu construiește un jurnal intim și de creație în același timp, din dorința de a se cunoaște prin refacerea pe hârtie a traseului interiorității. *Ocheanul întors, Părul Berenicei* și *A treia dimensiune* sunt variantele ajustate, refăcute, lucrate pentru a se transforma în literatură. Jurnalul capătă, astfel, și rol de atelier[24] sau auxiliar[25], fiind o oglindă care reflectă imaginea ideală: „…după publicarea primelor noastre cărți (altceva decât jurnale, cine avea nevoie prin anii '60 de jurnale?), Radu Petrescu a venit cu o idee nouă: să nu respectăm obiceiul îndelung practicat de-a lăsa Jurnalul în sertarele postumității, să le încredințăm tiparului în timpul vieții noastre, pentru că, recitite și supravegheate de însuși autorul, ele sunt cărți, îndeplinesc cel puțin două condiții ale cărții: urmăresc, deși fragmentar, un *curs epic* și devin prin acumulare *compoziție*, precum orice altă narațiune, sunt pline de *personaje* și conturează în cele din urmă un *erou* (autorul însuși), deloc diferit de eroul nuvelelor, romanelor etc., și, pe de altă parte, dezvoltă o acțiune lesne decelabilă, datorită căreia eroul și personajele sunt puse în mișcare în vedere unei demonstrații, a unui *mesaj* (de ce să evit termenul atât de uzat?) a unei idei - și nu dintre cele derizorii"[26] În fond, jurnalul radupetrescian este unul narcisic, *cu autodestinație* (Jean Rousset), un continuu dialog purtat

[22] Maurice Blanchot, "Jurnalul intim și povestirea", traducere de Emil Paraschivoiu, în *Caiete critice*, nr. 3-4/1986, p.51.
[23] Radu Petrescu, *Ocheanul întors*, ed.cit., p.231-232.
[24] "Caietele acestea, ca și cele ale *Ocheanului întors*, sunt niște caiete de studii, indifferent despre ce e vorba în ele…" (Radu Petrescu, *Părul Berenicei*, ed.cit.,p.*307*)
[25] "…un fel de debara, ca și romanul, altfel situate însă, în care nu intră decât cei care au plăcerea de a răscoli prin multe lucruri anodine până să ajungă la micul obiect prețios. Știm că sunt acolo niște lucruri prețioasem dar ne place să ajungem la ele cu oarecare dificultate…" (Radu Petrescu, *Părul Berenicei*, ed.cit.,p.135)
[26] Mircea Horia Simionescu, *op.cit.*, p.388.

BDD-A22244 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:59:30 UTC)

cu sine în afara căruia *târgovișteanul* simte că nu poate trăi[27]. În jurnale apar nenumărate procedee ce țin de autoreferențialitate, de exemplu: autocitarea, exhibarea strategiilor auctoriale, jocul intertextual.

Pentru figura autorului, *a fi* se confundă cu *a scrie*. Aceeași figură este obiectul și subiectul acestei scrieri, personajele acesteia fiind parte a ființei lui. Ca și ceilalți colegi de grup, Radu Petrescu optează pentru un exil interior, întorcându-și ochiul culturalizat spre sine și urmărind extragerea esteticului din real. Caius Dobrescu vede o funcție implicit critică a experimentelor prozatorilor *Școlii de la Tîrgoviște* prin refugiul în tot ceea ce este scris, care îi duce, firesc, la absorbția în con-textul cultural.[28] Prin (auto)ironie, autocitare, scepticism și relativism, *târgoviștenii* promovează ceea ce autorul *Modernității ultime* numește „un discurs liberal", în care își neagă aparent existența ca fapt cotidian, aducând în prim-plan arta, evadarea în lectură, „aer" și Idee.

Scriitori *târgovișteni* au mizat pe conceptual de *text*, au polemizat cu formulele greoaie anterioare, cu realismul tradițional și psihologismul modern și, din scriitori marginali, de nișă, s-au mutat în *canon*, constuind spații textuale complexe, multistratificate, postmoderne. *Școala de la Tîrgoviște* practică un vertij autoscopic. Jurnalele celor cinci autori sunt fișe spirituale sau de aventură spirituală (literatura), cultivând literaritatea în pofida genurilor dominante.

Bibliografie

Bibliografie primară:

Petrescu, Radu. *Jurnal. Ediție integrală*, Ediție îngrijită de Adela Petrescu, Prefață de Ion Bogdan Lefter, Editura Paralela 45, Pitești, 2014.

Petrescu, Radu, *O singură vârstă*, Editura Cartea Românească, București, 1975.

Petrescu, Radu, *Ocheanul întors*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1977.

Petrescu, Radu, *Părul Berenicei*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1981.

Petrescu, Radu, *A treia dimensiune*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1984.

Petrescu, Radu, *Catalogul mişcărilor mele zilnice*. Jurnal 1946-1951/ 1954-1956, Editura Humanitas, Bucureşti, 1999.

Petrescu, Radu, *Prizonier al provizoratului: jurnal 1957 – 1970*, Ediţie îngrijită de Ruxandra Mihăilă, Tabel cronologic de Adela Petrescu, Ed. Paralela 45, Piteşti, 2002.

Petrescu, Radu, *Pentru buna întrebuinţare a timpului*, Ed. Paralela 45, Piteşti, 2009.

Petrescu, Radu, *Prezent şi în acelaşi timp străin*, Ed. Paralela 45, Piteşti, 2011.

Simionescu, Mircea Horia, *Paltonul de vară,* Prefață de Alex. Ștefănescu, Ed. Albatros și Universal Dalsi, București, 1996.

Bibliografie secundară:

Dicționare:

[27] "Nu știu dacă aduc vreun folos prin ce scriu eu și, sincer vorbind, acum nu interesează asta. Ce interesează e calitatea în sine a lucrului și aceasta e traductibilă prin sentimentul, pe care îl am, de a nu exista în afara caietului meu." (Radu Petrescu, *Ocheanul întors*, ed.cit., p.199)

[28] Caius Dobrescu, *Modernitatea ultimă*, Editura Univers, București, 1998, p. 156.

BDD-A22244 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:59:30 UTC)

Simion, Eugen coord., *Dicționarul general al literaturii române,* vol. V: P-R, Editura Univers Enciclopedic, București, 2006.

Bibliografie teoretică:

Baltrušaitis, Jurgis, *Oglinda. Eseu privind o legendă științifică. Revelații, science-fiction și înșelăciuni,* Cuvânt înainte și traducere de Marcel Petrișor, Editura Meridiane, București, 1981.

Didier, Bèatrice, *Le journal intime*, Presses Universitaires France, Paris, 2002.

Girard, Alain, *Le journal intime,* Presses Universitaires France, Paris, 1963.

Melchior-Bonnet, Sabine, *Istoria oglinzii*, Traducere de Luminița Brăileanu, Prefață de Jean Delumeau, Editura Univers, București, 2004.

Lejeune, Philippe, *Pactul autobiografic*, Traducere de Irina Margareta Nistor, Editura Univers, București, 2000.

Rousset, Jean, *Narcisse romancier. Essai pur la première personne dans le roman,* Librairie José Corti, Paris, 1973.

Jean-Jacques Wunenburger, *Filozofia imaginilor*, Traducere de Muguraș Constantinescu, Ediție îngrijită și postfațată de Sorin Alexandrescu, Iași, Editura Polirom, 2004

Bibliografie critică:

Bențea, Mircea, *Radu Petrescu. Farmecul discret al autoreflexivității*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000.

Berindeiu, Nicolae, *Radu Petrescu-Corpul și textul*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2011.

Buzera, Ion, *Școala de la Tîrgoviște,* Editura Paralela 45, Pitești, 2007.

Cimpoi, Mihai, *Anatomia ființei. Școala literară și artistică de la Tîrgoviște,* Editura Bibliotheca, Tîrgoviște, 2014.

Dobrescu, Caius, *Modernitatea ultimă*, Editura Univers, București, 1998.

Dragolea, Mihai, *În exercițiul ficțiunii. Eseu despre Școala de la Tîrgoviște*, Editura Dacia, Cluj, 1992.

Gheorghișor, Gabriela, *Mircea Horia Simionescu. Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii*, Editura Muzeul Literaturii Române, Colecția „Aula Magna", Bucureşti, 2011.

Glodeanu, Gheorghe, *Narcis şi oglinda fermecată. Metamorfozele jurnalului intim în literatura română*, Editura Tipo Moldova, Iaşi, 2012.

Holban, Ioan, Literatura *subiectivă. Jurnalul intim. Autobiografia literară*, Editura Minerva, București, 1989.

Lefter, Ion Bogdan, *Primii postmoderni: „Școala de la Tâgoviște"*, Editura Paralela 45, București, 2003.

Mușat, Carmen, *Strategiile subversiunii. Incursiuni în proza postmodernă*, Editura Cartea Românească, București, 2008.

Pîrjol, Florina, *Carte de identități. Mutații ale autobiograficului în proza românească de după 1989*¸ Editura Cartea Românească, București, 2014.

BDD-A22244 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:59:30 UTC)

Le Rider, Jacques, *Jurnale intime vieneze*, Traducere din limba franceză și prefață de Magda Jeanrenaud, Editura Polirom, Iași, 2001.

Simion, Eugen, *Sfidarea retoricii. Jurnal german*, Editura Cartea Românească, București, 1985.

Simion, Eugen, *Scriitori români de azi,* vol. IV, Editura Litera, București, 1998.

Simion, Eugen, *Genurile biograficului*, Editura Univers Enciclopedic, București, 2002.

Simion, Eugen, *Ficțiunea jurnalului intim,* vol. I-III, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.

Articole:

Babeți, Adriana, "Romancierul – parafraze barhtiene", în *Secolul 20*, nr. 8-9-10/1981.

Blanchot, Maurice, "Jurnalul intim și povestirea", traducere de Emil Paraschivoiu, în *Caiete critice, nr. 3-4/1986.*

Cernat, Paul, "Jurnalul lui Radu Petrescu, la capăt" în *Revista 22*, nr. 23/31 mai-6 iunie.

Gregori, Ilina, "Jurnalul lui Radu Petrescu (I)" în *Observator cultural*, nr. 95-96/decembrie 2001.

Ioan Holban, *A treia dimensiune*: http://convorbiri-literare.dntis.ro/HOLBANiun7.html.

Lefter, Ion Bogdan, "Mereu despre jurnal" în *Observator cultural*, nr. 167/ mai 2003.

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului „Cultura româna și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate", cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contractul de finanțare nr. POSDRU/159/1.5/S/136077.

BDD-A22244 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:59:30 UTC)